

*Amasya İlahiyat Dergisi – Amasya Theology Journal*

e-ISSN 2667-6710

Haziran / June 2024, 22: 71-93

## **Bir Münâcât Örneği: “Du'â-i Müstecâb”**

**Abdulsamet DEMİRBAĞ**

Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Assistant Professor, Munzur University, Faculty of Literature,

Department of Turkish Language and Literature

Tunceli, Türkiye

[sametdemirbag@munzur.edu.tr](mailto:sametdemirbag@munzur.edu.tr)

[orcid.org/0000-0002-0438-2419](https://orcid.org/0000-0002-0438-2419)

### **Makale Bilgisi / Article Information**

**Makale Türü / Article Types:** Araştırma Makalesi /Research Article

**Geliş Tarihi / Received:** 15 Ocak / January 2024

**Kabul Tarihi / Accepted:** 24 Şubat / February 2024

**Yayın Tarihi / Published:** 30 Haziran / June 2024

**Yayın Sezonu / Pub. Date Season:** Haziran / June

**Sayı / Issue:** 22 **Sayfa /Page:** 71-93

**Atıf / Cite as:** Demirbağ, Abdulsamet. “Bir Münâcât Örneği: ‘Du'â-i Müstecâb’ [An Example of Invocation: ‘Du'â’ Mustajâb]”. *Amasya İlahiyat Dergisi-Amasya Theology Journal* 22 (June 2024): 71-93.

<https://doi.org/10.18498/amailad.1420455>

**İntihal / Plagiarism:** Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

**Telif Hakkı ve Lisans / Copyright & License:** Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

### An Example of Invocation: “Du’â’ Mustajâb”

#### Abstract

Classical Turkish literature attracts attention with its rich content that covers many literary genres throughout the centuries. It is observed that some of these literary genres stand out with their religious qualities. One of these is the genre of invocations (münâcât), which contains themes of pleading and invocation to Allah. Invocations, which can be both in verse and prose forms, depict individuals turning to Allah as their sole refuge when they feel helpless, expressing their vulnerability to Him. Therefore, invocations are texts containing prayers sincerely made by servants to Allah. These prayer texts, arising from the needs of the servant, have continued to exist from past to present. It is observed that the society is interested in invocations, which have many examples in both written and oral culture. One of these examples of this prayer is *Duâ-i Müstecâb*, written by Sheikh Abud Efendi, who lived in the Palu district of Elâzığ. Although this prayer text is written in Sheikh Abud Efendi's own handwriting, it has not been determined whether it is his own or a copied text.

Sheikh Abud Efendi, who wrote *Du’â’ Mustajâb*, was born in 1908 in the Andılar (Sağona) village of Palu. His father is Sheikh Omer Efendi, one of the important scholars of the region, and his mother is Zarife Hanım. Sheikh Abud Efendi, who received education under his grandfather Sheikh Muhammed Efendi (Hacı Baba), later served as an honorary imam in many places in Palu and its surroundings. Furthermore, he took on the role of community leader in Palu, resolving many of the people's issues. Sheikh Abud Efendi, who trained many students wherever he went, made contributions to the field of knowledge. He passed away in 2002.

The prayer text, *Du’â’ Mustajâb*, which is the subject of the study, is an independent text found in the compilation (mecmua) written by Sheikh Abud Efendi. Although this mecmua consists of 34 pages, the section studied consist of 12 pages. Apart from the invocation studied in this work, there are sermons, wedding prayers, information about the performance of funeral prayers, telkin-i şerif and some Arabic prayers and texts. Our study on the section titled *Du’â’ Mustajâb* found in the mecmua. Therefore, the information given is presented within the framework of this subject.

This prose prayer, for which there is no information regarding its date of composition, exhibits richness in terms of the variety of topics covered. Both spiritual and worldly subjects are discussed in the text. Morality, blessing, family,

bad people, parents, the poor and the rich, the grave, heaven and hell are among the topics covered. In the text, the importance of spiritual purity as well as material cleansing is emphasized for the acceptance of these prayers, which are made in the form of begging to God. The expressions of repentance in the first part of the text prove this matter. For the acceptance of prayers in the text, there are also statements that Prophet Muhammad was made an intermediary. In addition, the names of the holy months and days are mentioned.

Some expressions of this invocation, which is the subject of the study, have been encountered in both written and oral traditions. However, it was determined that there was no existing study in its current form, and both the transcription and analysis of the original text were carried out. In the study, the original version of the words that were illegible and spelled incorrectly due to wear and tear of the text was taken as basis. The pages of this text, written Arabic sign and naskh script, have been numbered by us. There are 9-10 lines on each page. Although some Arabic expressions are used throughout the text, a simple language style is noticeable. The Arabic expressions used are given in connection with the prayer. The use of simple and fluent language ensured that the text was read easily and with pleasure. The presence of some examples reflecting the spelling characteristics of Old Anatolian Turkish in *Du'â' Mustajâb* has enriched the text linguistically. Examples regarding this matter are provided in the review section. In this study, firstly information will be provided about the genre of invocation and its examples, and then the translation and analysis of the text will be carried out. With the completion of the study, integrity will be achieved by bringing together the fragmentary prayer expressions in the oral and written tradition. In addition, the emergence of this prayer text, which carries the characteristics of the invocation genre, will contribute to both the religious and literary fields.

**Keywords:** Classical Turkish literature, Invocation, Duâ-i Müstecâb, Text, Analysis.

### Bir Münâcât Örneği: "Du'â-i Müstecâb"

#### Öz

Klasik Türk edebiyatı, yüzyıllar boyunca birçok edebî türün işlendiği zengin muhtevasıyla dikkat çekmektedir. Bu edebî türlerden bazılarının dinî nitelikleriyle ön plana çıktığı görülmektedir. Bunlardan biri de içeriğinde Allah'a yalvarma ve yakarış konularını bulunduran münâcâtlardır. Manzum ve mensur

yazılış biçimleri olan münâcâtlarda çaresiz kalan kimselerin Allah’ı yegâne sığınak olarak gördüğü ve ona aciziyetini sunduğu görülmektedir. Dolayısıyla münâcâtlar, kulun Allah’a samimi bir şekilde yapmış olduğu duaları içeren metinlerdir. Kulun gereksiniminden doğan bu dua metinleri, geçmişten günümüze varlığını sürdürmektedir. Hem yazılı hem de sözlü kültürde pek çok örneği bulunan münâcâtlara toplum tarafından ilgi gösterilmektedir. Bu münâcât örneklerinden biri de Elazığ’ın Palu ilçesinde yaşamış Şeyh Abud Efendi tarafından yazılan *Duâ-i Müstecâb*’dır. Bu dua metni, Şeyh Abud Efendi’nin el yazısıyla yazılmıştır. Buna rağmen metnin kendisine mi ait yoksa istinsah mı olduğu tespit edilememiştir.

*Duâ-i Müstecâb*’ı kaleme alan Şeyh Abud Efendi, 1908 yılında Palu’nun Andılar (Sağona) köyünde dünyaya gelmiştir. Babası yörenin önemli âlimlerinden Şeyh Ömer Efendi, annesi ise Zarife Hanım’dır. Dedesi Şeyh Muhammed Efendi’nin (Hacı Baba) yanında eğitim alan Şeyh Abud Efendi, Palu ve yöresinde bulunan birçok yerde fahri imamlık yapmıştır. Öte taraftan Palu’da kanaat önderi görevi üstlenerek halkın birçok sorununu da çözüme kavuşturmuştur. Gittiği yerlerde birçok talebe yetiştirerek ilmî sahaya katkıda bulunan Şeyh Abud Efendi, 2002 yılında vefat etmiştir.

Çalışmaya konu olan *Duâ-i Müstecâb* adındaki bu dua metni, Şeyh Abud Efendi’nin yazdığı mecmuada bulunan müstakil bir metindir. Bu mecmua 34 yapraktan oluşmakla birlikte çalışması yapılan bölüm 12 yapraktır. Bu eserde çalışılan münâcât dışında hutbeler, nikâh duası, cenaze namazının kılınışına dair bilgiler, telkin-i şerif ve birtakım Arapça dua ve metin bulunmaktadır. Çalışmamız mecmuada bulunan *Duâ-i Müstecâb* başlığı altındaki bölümdür. Dolayısıyla verilen bilgiler bu konu çerçevesinde ortaya konmuştur. Ne zaman yazıldığına dair bir bilgi bulunmayan bu mensur dua, konu çeşitliliği açısından zenginlik göstermektedir. Metinde hem uhrevi hem de dünyevi birçok konudan bahsedilmiştir. Ahlak, bereket, aile, kötü kimseler, anne-baba, fakir-zengin, kabir, cennet ve cehennem... işlenen konulardan bazılarıdır. Metinde Allah’a yalvarma şeklinde edilen bu duaların kabulü için maddi temizliğin yanında manevi bir temizliğin önemine vurgu yapılmıştır. Metnin ilk bölümünde geçen tövbe ifadeleri ise bu hususu kanıtlar niteliktedir. Metinde duaların kabulü için Hz. Muhammed’in aracı kılındığına dair ifadeler de geçmektedir. Bunun yanında mübarek ay ve günlerin isimleri de zikredilmiştir.

Çalışması yapılan bu münâcâtın birtakım ifadelerine hem yazılı hem de sözlü kültürde rastlanmıştır. Ancak bu hâliyle bir çalışmanın olmadığı tespit edilerek orijinal metnin hem çeviri yazısı hem de incelenmesi yapılmıştır. Çalışmada metnin yıpranmasından dolayı okunamayan ve yazımı yanlış olan sözcüklerin orijinal hâli esas alınmıştır. Harekeli ve nesih yazı türünde yazılan bu metnin sayfaları tarafımızca numaralandırılmıştır. Her bir sayfada 9-10 satır bulunmaktadır. Metin boyunca yer yer Arapça birtakım ifadeler kullanılsa da metinde sade bir dil kullanımı göze çarpmaktadır. Kullanılan Arapça ifadeler, edilen dua ile bağlantılı verilmiştir. Sade ve akıcı bir dilin kullanılması metnin kolay ve zevkle okunmasını sağlamıştır. *Duâ-i Müstecâb*'da Eski Anadolu Türkçesinin imla özelliklerini yansıtan birtakım örneklerin olması metne dil açısından zenginlik katmıştır. Söz konusu durum ile ilgili inceleme bölümünde örnekler verilmiştir.

Bu çalışmada ilk önce münâcât türü ve örnekleri hakkında bilgi verilecek, daha sonra metnin çeviri yazısı ve incelemesi yapılacaktır. Çalışmanın yapılmasıyla birlikte sözlü ve yazılı gelenekte parçalar hâlinde bulunan dua ifadeleri bir araya getirilerek bütünlük sağlanacaktır. Ayrıca münâcât türünün özelliklerini taşıyan bu dua metninin ortaya çıkarılmasıyla hem dinî hem de edebî sahaya katkı sunulacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Klasik Türk edebiyatı, Münâcât, Duâ-i Müstecâb, Metin, Tahlil.

## Giriş

TDK Sözlüklerinde (URL-1) "Aynı çeşit varlıklar veya nesnelere içinde ortak özellikleri bulunanların her biri; soy, cins, kabîl" şeklinde geçen tür sözcüğü, edebî bir terim anlamında ise "eserlerin biçim ve içerik yönüyle ayrıldıkları bölümlerden her biri" şeklinde tanımlanmaktadır.

Klasik Türk edebiyatı muhteva açısından değerlendirildiğinde bu alanda pek çok türün bulunduğu görülecektir. Bu türlerden bazıları dinî niteliklerinden dolayı halk arasında daha fazla rağbet görmektedir. Örneğin tevhidin Allah'ın varlığı ve birliğini, münâcâtların Allah'a yakarış şeklinde edilen duaları, hilye-i şeriflerin Hz. Muhammed'in fiziki özellikleri ile diğer özelliklerini, mevlidin Hz. Muhammed'in doğumu ve hayatını, mi'râciyyelerin Hz. Muhammed'in miraç hadisesini, na'tların

Hız. Muhammed ve dört halifenin övülmesini işlemesi okuyucuların dikkatini çekmiştir.

Türk edebiyatında birçok örneği bulunan münâcât, kelime anlamı olarak “fısıldaşmak, gizlice söyleşmek” terim olarak ise kulun Allah’a yalvarması ve yakarması, isteklerini ona arz etmesi, Allah’ı överek ona bağlılığını bildirmesi anlamına gelmektedir (Uludağ, 2012: 261). İslam’ın etkisiyle ilk örneklerinin Arap edebiyatında görüldüğü münâcâtın, Fars edebiyatına oradan da Türk edebiyatına geçtiği bilinmektedir. Türk edebiyatında konusunun ilahi olması dolayısıyla bu türden şiirlere divanların en başında yer verilmiştir. Münâcâtlarda Allah’ın gücü ve kudreti karşısında çaresiz kalan kulun Allah’a muhtaç olduğundan bahsedilerek bu düşünce birtakım ayet ve hadislerle desteklenmiştir (Pala, 2004: 340).

Tazarru ve tazarru-nâme isimleriyle de anılan münâcât; kaside, gazel, mesnevi, murabba gibi nazım şekilleriyle yazılmaktadır. Bu türde günahların çokluğu, Allah’ın lütuf, ihsan ve keremi dile getirilerek günahların bağışlanması için Allah’a yakarıшта bulunulur. Şairler yazdıkları bu eserlerde kibir ve kötü huylardan sıyrılarak Allah’ın azameti karşısında kendi aciziyetini ortaya koymaya çalışırlar (Selçuk, 2015: 113).

Münâcât türünün ilk örnekleri Yûsuf Hâs Hâcib’in *Kutadgu Bilig’*inde görülmektedir. Bu eserin dışında Ahmed Yesevî’nin *Dîvân-ı Hikmet* ile Kutb’un *Hüsrev ü Şîrîn* eserlerinde de münâcât türünün örnekleri bulunmaktadır. Ayrıca Sekkâkî, Ali Şîr Nevâî, Ahmed Fâkîh, Âşık Paşa, Ahmed-i Dâî, Adlî, Cem Sultan, Ahmed Paşa, Şeyhî, Fuzûlî, Muhibbî gibi şairler de münâcât türünde şiirler kaleme alan şairlerden bazılarıdır (Koç, 2019: 140).

Bu tür, sadece divan edebiyatı değil anonim halk edebiyatı, âşık edebiyatı, tekke edebiyatı, Tanzimat’tan günümüze değin devam eden edebiyatın da ortak edebî türüdür. Klasik ve halk edebiyatı nazım şekillerinin yanında Sinan Paşa’nın *Tazarru-nâme’si* mensur kaleme alınmıştır. Ayrıca son dönem şiirlerinde de serbest vezinle kaleme alınan münâcâtlar vardır (İsen, 2011: 258).

Türk edebiyatında birçok örneğine rastladığımız bu türle ilgili Süleyman Çelebî’nin on beşinci yüzyılda kaleme aldığı *Vesiletü’n-necât* veya halk arasında *Mevlid* olarak bilinen eseri, yüzyıllardır değerini

yitirmeden okunmaktadır. Peygambere duyulan muhabbetin neticesinde yazılan bu eserin münâcât bölümünün ilk iki beytinde her işin başında Allah adının zikredilmesi gerektiğini ifade eden şair, Allah'ın adıyla başlayan her işin kolay olacağını vurgulamıştır.

Allah adın zikr idelüm evvelâ  
Vâcib oldur cümle işde her kula

Allah adın her kim ol evvel ana  
Her işi âsân ide Allâh ana (Timurtaş, 1990: 4).

Aşağıdaki münâcâta on altıncı yüzyılın önemli şairlerinden Fuzûlî, Allah'a yakarıшта bulunarak onun lütfunu istemiş, ona varmayan yolu kendisine göstermemesi için niyazda bulunmuştur. Ayrıca Allah'tan gayrı hiçbir şeyi istemediğini vurgulayan şair, sadece onun dostlarının kendisine dost olmasını dilemiştir. Allah için yaptığı ibadetlerinin verilen nimetler karşısında değerinin olmadığından bahseden Fuzûlî, Allah'tan merhamet beklemiştir.

Yâ Rab hemîşe lutfunu et reh-nümâ bana  
Gösterme ol tarîkı ki yetmez sana bana

Kat' eyle âşinâlığım andan ki gayrdır  
Ancak öz âşinâların et âşinâ bana

Yok bende bir amel sana şâyeste âh eger  
A'mâlime göre vere adlin cezâ bana (Gölpınarlı, 2005: 10).

On yedinci yüzyıl şairlerinden Nef'î, Allah'a niyazda bulunarak kerem ve bağışlanma dilemiş, zor bir durumda olduğundan bahsederek kolaylık istemiştir. Dünyaya dair her şeyi gönlünden çıkarmasını Allah'tan niyaz eden şair, yegâne gayesi Allah olduğu için cennetten bile vazgeçmiştir.

Yâ Râb kerem et bendene ihsân eyle

Düşvâr olan ahvâlimi âsân eyle

Dünyâ hevesinden koma gönlümde eser  
İstersem eğer cenneti zindân eyle (Akkuş, 2018: 296).

Murâdî mahlasıyla şiirler kaleme alan III. Murad, aşağıdaki beyitlerde çaresiz olduğunu, içinde bulunduğu durum için bir çare beklediğini ve nefis ile şeytandan kurtulmak istediğini ifade ederek Allah’a münâcâta bulunmaktadır. Bir yanının ateş bir yanının su olduğundan bahseden şair, içinde bulunduğu bu ikilemden kurtulmak için Allah’a yalvarmaktadır.

Çâresüz kaldım Hudâyâ çâre kıl yâ Rab bana  
Nefs ü şeytândan halâs eyle beni iy pâdişâ

Bir yanum âteş olupdur bir yanum da oldu su  
Od ile su arasından sen beni eyle rehâ (İsen, 2011: 258).

On altıncı yüzyıl şairlerinden Bursalı Rahmî *Şâh u Gedâ* adlı mesnevisinde Allah’ın rahmetinin sayısız olduğundan bahsederek Vâcibü’l-vücûd olan Allah’tan yardım istemiştir. İkinci beyitte ise kendisinin işinin hata ve günah olduğunu ifade etmiş, rahmet ve merhamet sahibi olan Allah’tan bağışlanma dilemiştir.

Rahmetün bî-‘aded inen bî-‘ad  
Meded ey vâcibü’l-vücûd meded

Benüm işüm hatâ vü züll ü günâh  
Senün işün ‘atâ durur her gâh (Birici, 2007: 52).

Daha çok manzum biçimde kaleme alınan münâcâtların mensur örneklerinin en önemlilerinden biri on beşinci yüzyıl sanatkârı Sinan Paşa’nın *Tazarru-nâme* ismiyle yazdığı eseridir.



Îlâhî! Şu cemâline müştâk olan gönülleri bu hâkdân-i gurûrdan sâhat-i sarây-i sürûruna sen hidâyet et ve şu visâline müteattış olan dilleri bu hevâcir-i bevâdî-yi dalâletten zülâl-i sebzezâr-i rahmetine sen delâlet et. Bakâ isteyen cândan vücûd âfetlerini sen def' et; dirlik uman gönülden varlık hicâbını sen ref' et. Cân seyrin isteyene şer' yolunu tarîk et; yokluk yoluna gidene tevfiğini refik et (Tulum, 2014: 167).

Günümüzde de münâcât türünün manzum ve mensur örneklerine rastlanmaktadır. Bu örneklerden biri de mensur bir şekilde yazılmış olan *Duâ-i Müstecâb*'dir.

### 1. Duâ-i Müstecâb

İslam'da duanın mahiyetine dair birçok bilgi, ayet ve hadisler ışığında ortaya konmuştur. Bununla birlikte Allah'ın kulunun duasına karşılık verdiği ve duanın tesirinin göz ardı edilmemesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Dua sözcüğü TDK Sözlüklerinde (URL-1) "Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme; Allah'a yalvarmak için söylenen dinî metin, yakarış" şeklinde tarif edilmiştir. Devellioğlu (2011: 874) ise müstecâb sözcüğünü "isticâbe edilmiş, kabul olunmuş (dileği)" şeklinde tanımlamıştır.

*Duâ-i Müstecâb* başlığı altında yazılmış bu münâcât metni, türünün belirgin özelliklerini barındırmaktadır. Mensur bir münâcât örneği sayılabilecek bu metin, Şeyh Abud Efendi<sup>1</sup> tarafından kaleme alınmıştır. Yaptığımız araştırmalar neticesinde çalışmaya konu olan münâcâtın


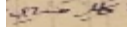

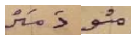
---

<sup>1</sup> Şeyh Abud Efendi, 1908 tarihinde Palu'nun Andılar (Sağona) köyünde dünyaya gelmiştir. Babası yörenin önemli âlimlerinden Şeyh Ömer Efendi, annesi ise Zarife Hanım'dır. Andılar (Sağona) Medresesinde dedesi Şeyh Muhammed Efendi'nin (Hacı Baba) yanında eğitim alan Şeyh Abud Efendi, daha sonra Palu'nun Karşıbahçeler Mahallesi ile köylerinden Tarhana, Yarımtepe (Argat), Karataş (Kadıyan); Alacakaya'nın Gürçubuk (Şarh); Kovancılar'ın Saraybahçe (Çınaz) köylerinde fahri imamlık yapmıştır. Şeyh Abud Efendi, görev yaptığı yerlerde birçok talebe yetiştirerek ilmî sahaya önemli katkılar sağlamıştır. Palu ve yöresinde kanaat önderi görevi üstlenerek halkın birçok sorununu çözüme kavuşturmuştur. Yetiştirdiği birçok talebe ve verdiği sohbetlerle hafızalarda yer edinen Şeyh Abud Efendi, 1975 yılında hac farızasını yerine getirdikten sonra uzlet hayatını tercih ederek evinde ağırladığı misafirlerine dinî hizmetlerde bulunmuş, 2002 yılında vefat etmiştir.

birtakım ifadelerine hem yazılı hem de sözlü kültür ürünlerinde rastlanmıştır. Toplu olarak bu dua metninin çalışılmamış olmasından dolayı hem çeviri yazısının hem de incelenmesinin yapılması önemlidir. Ancak bu dua metninin Şeyh Abud Efendi’ye mi ait yoksa istinsah mı olduğu tespit edilememiştir.

Harekeli ve nesih yazıyla kaleme alınmış bu eserin tamamı 34 yapraktan oluşmaktadır. Ne zaman yazıldığına dair bir bilgi bulunmayan bu mecmuada münâcât dışında hutbeler, nikâh duası, cenaze namazının kılınına dair bilgiler, telkin-i şerif ve birtakım Arapça dua ve metinler bulunmaktadır. Ancak bu çalışmada mecmuadaki *Duâ-i Müstecâb* başlığı altındaki müstakil bölüm ele alınmıştır. Çalışılan bu bölüm ise 12 yapraktan oluşmaktadır.

Metinde yıpranmadan dolayı okunamayan ve yazımı yanlış olan sözcükler düzeltilerek bu sözcüklerin orijinal hâli esas alınmış ve bu husus dipnotta belirtilmiştir:

 İlâhî (s. 8)  (...) (s. 9)  ‘âmîl (s. 8)  
 müdemmer (s. 13)

Metinde Eski Anadolu Türkçesinin imla özelliklerini yansıtan kelimelere de rastlanmaktadır:

konşu (s. 12) hayırlıg (s. 13) ılan (s. 19)

*Duâ-i Müstecâb* mensur bir şekilde kaleme alınmıştır. Metinde birtakım Arapça ifadeler bulunsa da okuyucu tarafından kolayca anlaşılabilir sade bir dil tercih edilmiştir:

‘İlimde ve dінде bize yardım edenleri[n] Hağ Te‘âlâ mâllarına ve ‘ömürlerine bereketler ihsân eyleye. Bedenlerine şihhat ve ‘âfiyet verip kul borcundan ve zâlim şerrinden emîn edip düşmânımızı zelîl eyle. Dünyâ ve âhîretimizi ma‘mûr eyle. Bizi burada cem‘ etdiği[n] gibi cennet mağâmında dağı bizi cemî‘ eyle. Cümlemizi haşr u neşirde Hâbibe konşu eyle. (s. 12)

Metinde birtakım ayet ve Arapça ifadelerin duanın seyrine göre kullanıldığı görülmektedir:<sup>2</sup>

Ravzeten min riyâzi’l-cinân<sup>3</sup> (s. 10)

<sup>2</sup> Ayet mealleri, <https://kuran.diyaret.gov.tr/> adresinden alınmıştır.

<sup>3</sup> “Cennet bahçelerinden bir bahçe.”

Yevmen fe-yevmen 'ānen fe-'ānen<sup>4</sup> (s. 10)

Udhulūhā bi-selāmin āminīn<sup>5</sup>

Kulū veşrebū hanīen bi-mā esleftum fi'l-eyyāmi'l-ḥāliye<sup>6</sup>

Allāhumme yā ḥafīyye'l-elṭāf neccinā mimmā neḥāfu<sup>7</sup>

Dua metninde Allah'a farklı hitaplarla bir yakarışın olması teslimiyet ve ihlasın belirtisi olarak gösterilebilir:

Ol Ḥālīḳ-ı lem yezel ve ol şāni' -i bī-bedel.<sup>8</sup> (s. 3-4)

Ol Ḥālīḳ-ı lem yezel ve ol şāni' -i bī-beden<sup>9</sup> (s. 5)

Münâcâtın giriş bölümünde işlenen bütün günahlara tövbe edilerek bu günahlardan bağışlanma dilenmektedir. Bu husus, duaya başlarken maddi temizliğin yanında manevi bir temizliğin gerekliliği açısından önemlidir:

Ey benim Rabbim! Eger benden küfür ve 'isyân ve şirk ve benim elimden ve ağızımdan ve gözümünden vesâ'ir â'zâ-i cevârihlerimden 'amden ve kasden sehven ve ḥaṭâ' en benden şâdir o[ ]muşlar ise ben onların bir cümlesine tevbe etdim, rucû' ve pişmân ve nâdim [ol]dum. Dîn-i İslâma girdim ve dîn-i İslâmı kabûl etdim. (s. 1-2)

Kâinatın yaratılma sebebi kabul edilen Hazret-i Muhammed'in münâcâttaki ilk yakarıшта aracı kılındığı görülmektedir:

Ḥabībın ḥürmetine ḥayr eyleye. Yâ Rabbi! Senin ve Resülün rızâ-i şerîfi[y]le olan işi işlemek naşîb ve müyesser eyle. Senin ve Resülün rızâsı olmayan işi eden kullarından eyleme[ye]sin.

(s. 4)

Münâcâttaki duaların kabulü için mübarek ay ve günlerin hatırına Allah'a niyazda bulunulmuştur:

İlāhī yâ Rabbi! Ramazân-ı şerîfin ḥürmetine ve Berât gecesi ḥürmetine, 'aşûrâ günü ḥürmetine, cum'a gecesi ḥürmetine, mübarek a[y]lar

<sup>4</sup> "Günden güne, an be an."

<sup>5</sup> "Esenlikle, güvenle girin oraya!" (denecek). (Hicr: 15/46)

<sup>6</sup> "Onlara 'Geçmiş günlerde yaptıklarımıza karşılık olarak âfiyetle yiyin için' denir." (Hâkka: 69/24)

<sup>7</sup> "Ey gizli lütfe eden Allah'ım! Korktuğumuzdan bizi muhafaza et."

<sup>8</sup> "Ebedî olan bir bedel olmaksızın var eden Yaratıcı!"

<sup>9</sup> "Ebedî olan bir cismi olmaksızın var eden Yaratıcı!"

hürmetine, mübârek sa‘atler hürmetine. İlâhî yâ Rabbi! Mübârek günler hürmetine bizleri iki cihânda şermsâr etmeyesin. (s. 21-22)

Münâcâtlarda kulun birçok ihtiyacı Allah’a arz edilir. Dolayısıyla elimizdeki metinde de birçok konudan bahsedilmiştir. Ele alınan konulardan bazıları kısa başlıklar hâlinde örneklendirilerek şöyle sıralanabilir:

### **Ahlak**

Yâ Rabbi! Kendi rahmetine, fazlınla keremine ahlâk-ı hamîdi qalbimden ilkâ edip ahlâk-ı nemîmeyi qalbimden ihrâc eylesesin.

(s. 4-5)

### **Bereket**

Ḥabîbin hürmetine mâlımıza, kesbimize bereketler ihşân eylesesin.

(s. 5)

### **Sıhhat**

Âyât-ı şerîfin hürmetine bedenlerimize şihhât ve ‘âfiyet ve selâmet ihşân eyle. Marâzılardan ve saqamlardan ve ‘illetlerden hıfz u himâye eyle. (s. 5)

### **İnsan Uzuvarı**

Ol ḥâlîk-ı lem-yezel ve ol şâni‘ i bî-beden olan Allâh! Bizi el, ayak ve göz, kulaq, dil ve ‘aql ni‘metinden ayırma. (s. 5-6)

### **Kötü Kimseler**

Dili dost ve kalbi düşmân şerrinden ve fesâdların şerrinden ve hasûdların ḥasedinden ve a‘dâların keydinden ve fâsıkların fışkından ve kâziblerin kızbinden ve baḥîlden ve kibirden ve sâriqlerin şerrinden cümlemizi hıfz u himâye eyle. (s. 6-7)

### **Aile**

Oğul ve uşaklarımızı ve ehl u ‘iyâlimizi şâlihlerden eyle. (s. 7)

### **Âlimler**

‘Âlimlerimizi ‘âmîl eyle. (s. 8)

### **Fakir ve Zengin**

Fuqarâlarımızı şâbirîn eyle, aḡniyâları kâni‘ ve şâkir eyle. (s. 8)

### **Eceli Yakın Olanlar**

Eceli yakın gelmişler[e] ḥüsn-i ḥâtimler naşib eyle. ‘Arş-ı a‘lânın ve melâike’l-muqarrebîn hürmetine (...) şehâdet üzere ḥatim eyle. (s. 9)

### **Anne ve Baba**

Allâhu zu'l-celâl Hazretleri, vâlideynimize râhatlar ihsân eyleye. (s.9)

### **Ahirete İrtihal Edenler**

Cemî' mevtâlarımıza rahmet ihsân eyleye. 'Azâbda ise mağfîret eyleye. Ni' metde ise ni' metlerini ziyâde eyleye. Cennet baqçelerini naşîb eyleye. (s. 9)

### **Cami Cemaati**

Câmî'-i şerîfi binâ edenlerin maqâmın cennet baqçesi eyleyesin. İlâhî yâ Rabbi! Ve cennet ni' metleri[yle] mesrûr eyle. Ecirlerini zâyî' eyleme. İmâmını, müezzini, ferrâşını, hañbini, cemâ' atını 'afv eyle, mağfîret eyle. (s. 11-12)

### **İslam Askerleri**

İlâhî yâ Rabbi! 'Asâkir-i İslâma nuşret veresin. A' dâ-yı dîni maqhûr ve müdemmer eyle. Haqîr u zelîl eyle. (s. 13)

### **Devlet Yöneticileri**

Hañbin hürmetine pâdişâh-ı dîn-i İslâmî muzaffer eyle. 'Azîz u 'alî eyleye. (...), heybetini, a' lâlarını qalbine ilkâ eyle. Fâzîl eyleyip şerî' at-ı muṭahhar[a]dan ayırma. A' dâsın üzerine gâlib eyle. A' dâlarını hor u haqîr, zelîl eyle. Vezîr ü vüzerâsını, vekîl u vükelâsını şer'-i şerîfden ayırma. (s. 14-15)

### **Kabir**

İlâhî yâ Rabbi! Qâbrimizi **ravzeten min riyâzi'l-cinân** edip **hufreten min huf[e]rin nirân** eyleme. (s. 16)

### **Münker ve Nekir**

İlâhî [yâ] Rabbi! Münker ve Nekir sū'âlîni ve cevâbını bize âsân [ede]sin. (s. 16)

### **Cennet**

Bizi burada cem' etdigi[n] gibi cennet maqâmında dañı bizi cemî' eyle. (s. 12)

### **Ahiretteki Ceza**

'Azâbından ve vaḥşetinden, qatrân gömleginden bizi hıfz edip cennetden fetih-yâb edesin. Hedâyâlar ile mesrûr eyle. Qıyâmet ahvâlınden, ze[bâ]nîler şerrinden hıfz ve Resûl-i Ekrem şefâ' atına maḫhar eyle. (s. 17) Şîrât köprüsünden berq-ı hañîf gibi geçen

kullarından eyle. Mücrimler[den] eyle[me]. Cehenneme düşenlerden eyleme. (s. 18) Hâbîbin hürmetine bizi cehennem 'azâbından ve 'iķâbından, hamîminden, (...) kumından, kaķrân u zemheririnden, ılan ve 'aķâribinden nâr u duĥânından hıfz u ĥimâye eyle. (s. 19)

### Hac


Zât-ı şerîfin cemâliyle müşerref ĥüccâc-ı Müslimîne selâmetle naşîb ve müyesser eyleyip ĥayırlıĥ ile ehl ü 'ıyâllerine ulaşıdır. Hacc-ı şerîflerini kabûl edip bizleri du'â-i müstecâblarına mażhar eyle. (s. 12-13)

## 2. Duâ-i Müstecâb'ın Çeviri Yazısı

### Hazâ Du'â-i Müstecâb Bi'smi'llâhi'r-râhmâni'r-rahîm<sup>10</sup>


[1] Estagfirullâhe'l-'azîm. (Şelâşe<sup>11</sup> merrâtin.) Ellezî lâ ilâhe illâ huve'l-ĥayyu'l-ķayyûm. Ve etûbu ileyhi ve nes'eluhu tevbete ve'l-maĥfirete ve'l-hidâyete le-nâ innehu huve't-tevvâbu'r-rahîm. Cevvâdu'l-kerîm. Allâhumme<sup>12</sup>, ey benim Rabbim! Eger benden küfür ve 'isyân ve şirk ve benim elimden ve aĥzımdan [2] ve gözümden vesâ'ir â'zâ-i cevârihlerimden 'amden ve ķasden sehven ve ĥaķâ'en<sup>13</sup> benden şâdir<sup>14</sup> o[l]muşlar<sup>15</sup> ise ben onların bir cümlesine tevbe etdim, rücû' ve pişmân ve nâdim [ol]dum. Dîn-i İslâma girdim ve dîn-i İslâmı kabûl etdim. Ĥaķemu'l-enbiyâ Muĥammedinü'l-Muştafâ şallâ'llâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem. Rabbim! Seniñ câni-i 'alîden getirdiĥin şeylerin bir [3] cümlesine inandım. Dilimle iķrâr ve ķalbimle taşdıķ eyledim. Cümlesi ĥaķdır ve gerķekdir. **Āmentü bi'llâhi ilâ âĥiri.** (Şelâşe merrâtin.) **Āmentü bi'llâhi ve bi-mâ câe min 'indi Resûli'llâhi ve 'alâ murâdi Resûli'llâhi mucmelen ve mufaşşalan.**<sup>16</sup> **Āmentü bi'llâhi ve bi-mâ câ'e min 'indi'llâhi ve 'alâ murâdi'llâhi mucmelen ve mufaşşalan.** **Āmentü bi'llâhi ve bi-mâ câ'e min 'indi'llâhi ve 'alâ murâdi'llâhi mucmelen ve**

<sup>10</sup> "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla."

<sup>11</sup>  şeklinde yazılmıştır.

<sup>12</sup> "Allah'ım!"

<sup>13</sup>  şeklinde yazılmıştır.

<sup>14</sup>  şeklinde yazılmıştır.

<sup>15</sup> Tarafımızdan eklenen kısımlar, köşeli parantez içerisinde verilmiştir.

<sup>16</sup> "Allah'a inandım, Peygamber'den gelen ve Peygamber'in icmali ve tafsili olarak emrettiĥine iman ettim."

**mufaşşalan. Ol Hâlık-ı lem yezel ve ol [4] şâni' i bî-bedel**<sup>17</sup> Allâh! Cümlemizi bu i' tikâd üzerinde şâbit<sup>18</sup>-kadem eyleye. Cümlemizi tarîk-ı mustakîmden ayırmaya. Hâbîbi<sup>19</sup> hürmetine hayr eyleye. Yâ Rabbi! Senin ve Resûlün rızâ-i şerîfi[y]le olan işi işlemek naşîb ve müyesser eyle.<sup>20</sup> Senin ve Resûlün rızâsı olmayan işi eden kullarından eyleme[ye]sin, evliyâ-i kirâmın du'âsı hürmetine. Yâ Rabbi! Kendi rahmetine, fazlınla keremine [5] ahlâk-ı hamîdi qalbinden ilkâ edip ahlâk-ı nemîmeyi qalbinden ihrâc eyleyesin. Hâbîbin hürmetine mâlîmıza, kesbimize bereketler ihsân eyleyesin. Âyât-ı şerîfin hürmetine bedenlerimize şîhhat ve 'âfiyet ve selâmet ihsân eyle. Marâzlardan ve saqamlardan ve 'illetlerden hıfz u himâye eyle. **Ol hâlık-ı lem yezel ve ol şâni' i bî-beden**<sup>21</sup> [6] olan Allâh! Bizi el, ayak ve göz, kulaq, dil ve 'aql ni' metinden ayırma. (Âmin.) Şer' -i şerîfden, imân-ı kâmil ve Qur'andan ayırma. Dili dost ve qalbi düşmân şerrinden ve fesâdların şerrinden ve hasûdların hasedinden ve a' dâların keydinden ve fâsıkların fisqından ve kâzîblerin kizbinden ve bahîlden<sup>22</sup> ve kibirden ve sârikerin şerrinden [7] cümlemizi hıfz u himâye eyle. Oğul ve uşaklarımızı ve ehl u 'iyâlimizi şâlihlerden eyle. 'Âlim ü 'âmil ve kâmillerden<sup>23</sup> eyle. Dîn-i mübîne ve şer' -i şerîfe Muhammedinü'l-Muştafâya hâdim eyle. Şeytân şerrinden emîn eyle. Cümlemizi kul borcundan hâlaş ve zamân hâkimlerinden ve zâlimlerin ve a'vânilerin<sup>24</sup> zulmundan ve şerrinden emîn eyle. Meşâyıh-ı 'izâmın du'âsı hürmetine [8] takşîrâtımızı 'af[v] eyle ve 'ayblarımızı setr edesin. (Âmîn.) 'Âlimlerimizi 'âmil<sup>25</sup> eyle. Fuqarâlarımızı şâbirin eyle, ağniyâları kâni' ve şâkir eyle. Medyûn olanları hâlâş ve mahebûsları azâd eyle ve cümlemize meded 'inâyet eyle. Ve hasta olanlara şifâlar ve dertlilere devâlar ve evlâdı o[l]mayanlara hayırlı evlâdlar ihsân eyle. İlâhî<sup>26</sup> yâ Rabbi! [9] Eceli yakın gelmişler[e] hüsni hâtimler naşîb eyle. 'Arş-ı

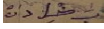
<sup>17</sup> "Ebedî olan bir bedel olmaksızın var eden Yaratıcı!"

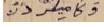
<sup>18</sup>  şeklinde yazılmıştır.

<sup>19</sup>  şeklinde yazılmıştır.

<sup>20</sup> Cümledeki anlatım bozukluğunu gidermek için "eyleye" sözcüğü "eyle" şeklinde düzeltilmiştir.

<sup>21</sup> "Ebedî olan, bir cismi olmaksızın var eden Yaratıcı!"

<sup>22</sup>  şeklinde yazılmıştır.


<sup>23</sup>  şeklinde yazılmıştır.

<sup>24</sup>  şeklinde yazılmıştır.


<sup>25</sup>  şeklinde yazılmıştır.

<sup>26</sup>  şeklinde yazılmıştır.

a' lānın ve melâike'l-muḫarrebîn hürmetine (...) <sup>27</sup> şehâdet üzere ḫatim eyle. (Āmīn.) Allāhu zu'l-celāl Ḥazretleri, vālideynimize rāḫatlar iḫsān eyleye. Cemī' mevtālarımıza rahmet iḫsān eyleye. 'Azābda ise maḡfired eyleye. Ni' metde ise ni' metlerini ziyāde eyleye. Cennet baḫçelerini naṣīb eyleye. Cümlemizi[n] ḫabirini [10] ravzeten min riyāzi'l-cinān <sup>28</sup> eyleye. Cennetden (...) <sup>29</sup> ḫufreten min ḫufren nirān <sup>30</sup> eylemeye. Üstādımıza <sup>31</sup> ḡanī rahmetler iḫsān eyleye. 'İlmīni, taḫvāsını (...) <sup>32</sup> vera' ını yevmen fe-yevmen ānen fe-ānen <sup>33</sup> ziyāde eyleye. Cümle 'ulemā ḫarındaşımızı, atamızları (?) <sup>34</sup>, 'ālim ve vā' iz nāṣıḫdan (?) eyleye. **Yevmen fe-yevmen ānen fe-ānen** 'azīz fāzıl ḫaryemizi, vesāir birāder [11] Müslümān olanları ḫaḫt-ı <sup>35</sup> şerrinden ve ta' ūn ve belālardan emīn eyleye. Kürsiyy-i mu'azzam ve ḫalem-i münevver ve levḫ-i maḫfūz hürmetine şāḫib-i ḫayrātını eḫ' āf-ı muzā' af eyleyip ecrini zāyi' eyle[me]ye. Cāmi'-i şerīfi binā edenlerin maḫāmın cennet baḫçesi eylesin. İlāhī yā Rabbi! Ve cennet ni' metleri[yle] mesrūr eyle. Ecirlerini zāyi' eyleme. İmāmını, müezzini, ferrāşını, ḫaḫibini, cemā' atını [12] 'afv eyle, maḡfired eyle. 'İlimde ve dīnde bize yardım edenleri[η] Ḥaḫ Te'ālā māllarına ve 'ömürlerine bereketler iḫsān eyle. Bedenlerine şıḫḫat ve 'āfiyet verip ḫul borcundan ve zālīm şerrinden emīn edip düşmānımızı zelīl eyle. Dünyā ve āḫiretimizi ma' mūr eyle. Bizi burada cem' etdiği[n] gibi cennet maḫāmında daḫı bizi cemī' eyle. Cümlemizi ḫaşr u neşirde Ḥabībe ḫonşu eyleye. Zāt-ı şerīfin [13] cemāliyle müşerref, ḫüccāc-ı Müslimīne selāmetle naṣīb ve müyesser eyleyip ḫayırlıḡ ile ehl ü 'ıyāllerine ulaşdır. Ḥacc-ı şerīflerini ḫabūl edip bizleri du'ā-i müstecāblarına maḫḫar eyle. İlāhī yā Rabbi! 'Asākir-i İslāma nuşret veresin. A' dā-yı dīni maḫḫūr ve müdemmer <sup>36</sup> eyle. Ḥaḫīr u zelīl eyle. [14] Kāfir-i ḫāksarı muḫmaḫil eyle. Emegini, emvālını, evlādını 'asākir-i İslāma esīr edip guzāt-

<sup>27</sup>  şeklinde yazılmıştır. Metinde okunamayan sözcükler (...) şeklinde gösterilmiştir.

<sup>28</sup> "Cennet bahçelerinden bir bahçe."

<sup>29</sup>  şeklinde yazılmıştır.


<sup>30</sup> "Cehennem çukurlarından bir çukur."

<sup>31</sup>  şeklinde yazılmıştır.

<sup>32</sup>  şeklinde yazılmıştır.

<sup>33</sup> "Günden güne an be an."

<sup>34</sup> Doğruluḡundan şüphe edilen sözcükler (?) şeklinde gösterilmiştir.


<sup>35</sup>  şeklinde yazılmıştır.

<sup>36</sup>  şeklinde yazılmıştır.



musâfirîni 'azîz ve dîl-güşâ eyle. Ve bizleri du'âlarına mazhar eyle. İlâhî yâ Rabbi! Qur'an-ı 'azîmu'ş-şân hürmetine cümle mü'min karındaşlarımıza meded ve 'inâyet eyle. Ve günâhlarını 'afv mağfîret eyle. Hâbibin hürmetine pâdişâh-ı dîn-i İslâmı muzaffer eyle. [15] 'Azîz u 'alî eyleye. (...) <sup>37</sup>, heybetini, a'lâlarını kâlbine ilkâ eyle. Fâzîl eyleyip şerî'at-ı mu'tahhar[a]dan ayırma. A' dâsın üzerine gâlib eyle. A' dâlarını hor u haķîr, zelîl eyle. Vezîr ü vüzerâsını, vekîl u vükelâsını şer'-i şerîfden ayırma. Sîne-i merhâmetlerini faķîr u fuķarâ ü[ze]rinden zâ'il eylemeyip zulm-ı kaķır (?) edenleri işlâh [eyle]. (Âmîn.) İlâhî yâ Rabbi! Evliyâ-i [16] kirâmın du'âsın hürmetine sen <sup>38</sup> zât-ı mevtimizi âsân edesin. 'Aş u cû' dan bizi hıfz u himâye edesin. İlâhî yâ Rabbi! Şeytân-ı merdûdun mekr u hîlesinden hıfz edip imân selâmeti naşîb edesin. Tevfîkin <sup>39</sup> bize refîk <sup>40</sup> edesin. İmânımızı bize yoldaş edesin. İlâhî yâ Rabbi! Kâbrimizi **ravzeten min riyâzi'l-cinân** <sup>41</sup> edip **hufreten min huf[e]rin nirân** <sup>42</sup> eyleme. İlâhî [yâ] Rabbi! Münker ve Nekir sū'âlîni ve cevâbını bize âsân [ede]sin. [17] 'Azâbından ve vahşetinden, kaķrân gömleğinden bizi hıfz edip cennetden fetih-yâb edesin. Hedâyâlar ile mesrûr <sup>43</sup> eyle. Kıyâmet ahvâlinde, ze[bâ]nîler şerrinden hıfz ve Resûl-i Ekrem şefâ'atına mazhar eyle. İlâhî yâ Rabbi! Livâ'ü'l-hamd bayraķı altında bizleri haşr eyle. Defter-i a' mâlîmizi sağ elimize veresin, şol eline veren kullarından eylemeye[sin]. İlâhî yâ Rabbi! Hesâbımızı [18] yesîr eyle. Hayr-ı mîzânımızı şaķil eyle. 'İķâb u 'azâbından hıfz u himâye eyle. Şîrât köprüsünden berķ-ı hatîf gibi geķen kullarından eyle. Mücrimler[den] eyle[me]. Cehenneme düşenlerden eyleme. İlâhî yâ Rabbi! Hâdimlerimizi <sup>44</sup> hâzîne-i ğaybından râzî edip 'ayblarımızı setr eyle. Günâhlarımızı 'af[v] ve mağfîret eyle. İlâhî yâ Rabbi! [19] Hâbibin hürmetine bizi cehennem 'azâbından ve 'iķâbından, hamîminden, (...) <sup>45</sup> kumından, kaķrân u zemheririnden, ılan ve 'aķâribinden nâr u duĥânından hıfz u himâye eyle. İlâhî yâ Rabbi! Kendi rahmetine, fazlına, keremine havz-ı

37  şeklinde yazılmıştır.


38  şeklinde yazılmıştır.

39  şeklinde yazılmıştır.

40  şeklinde yazılmıştır.

41 "Cennet bahçelerinden bir bahçe."

42 "Cehennem çukurlarından bir çukur."

43  şeklinde yazılmıştır.

44  şeklinde yazılmıştır.

45  şeklinde yazılmıştır.

kevşerden<sup>46</sup> şu içen kullarından edip duhûl-ı evlâ eyle. Cenâb-ı ‘Âliyyede dâhil [eyle]. (Âmin.) İlâhî yâ Rabbi! [20] Udḥulūhâ bi-selâmin âminîn<sup>47</sup> diyen kullarından eyle. Kulū veşrebū hanîen bi-mâ kuntum te‘melūn<sup>48</sup> [diyen] kullarından eyle. Kulū veşrebū hanîen bi-mâ esleftum fi‘l-eyyâmi‘l-ḥâliye<sup>49</sup> diyen kullarından eyle. Kulū ve temette‘ ū ḳalîlen innukum mucrimūn<sup>50</sup> diyen kullarından eyle[me]. Kulū veşrebū (...) <sup>51</sup> diyen kullarından eyleme. İlâhî yâ Rabbi! Cennet ni‘metleriyle şâd eyle. [21] İlâhî yâ Rabbi! Ḥabîbin ḥürmetine Resûl-i Ekrem Nebiyy-i Muḥterem şallâ‘illâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve sellem efendimiz ḥazretleri[y]le cemâl-i şerîfiyle müşerref eyle. (Âmin.) İlâhî yâ Rabbi! Ramazân-ı şerîfin ḥürmetine ve Berât gecesi ḥürmetine, ‘aşûrâ günü ḥürmetine, cum‘a gecesi ḥürmetine, mübârek a[y]lar ḥürmetine, mübârek sa‘atler ḥürmetine. [22] İlâhî yâ Rabbi! Mübârek günler ḥürmetine bizleri iki cihânda şermsâr etmeyesin. Âmin yâ Mu‘în<sup>52</sup>. Allâhummeḥfiẓnâ yâfiḍu min cemî‘il-belâ‘i ve‘l-ibrâr.<sup>53</sup> Allâhummeḥfiẓnâ yâfiḍu min cemî‘il-belâ‘i ve‘l-ibrâr. Allâhummeḥfiẓnâ yâfiḍu min cemî‘il-belâ‘i ve‘l-ibrâr. Allâhumme yâ ḥafiyye‘l-eltâf neccinâ mimmâ neḥâfu<sup>54</sup>. Allâhumme yâ ḥafiyye‘l-eltâf neccinâ mimmâ neḥâfu [23] Allâhumme yâ ḥafiyye‘l-eltâf neccinâ mimmâ neḥâfu. Allâhumme inneke ‘afuvvun kerîmun raḥîmun tuḥibbu‘l-‘afve fe‘fû annâ yâ kerîm yâ ze‘l-celâli ve‘l-ikrâm. (Üç ‘aded tekrar.) Yâ erḥame‘r-râḥimîn yâ ḳâḍiye‘l-ḥacât (4 ‘aded) yâ ḥâdiye‘l-muḍillîn. Allâhumme ente ‘âlimu bi-‘uyûbinâ festur heyâ settâru ve ente ‘âlimun bi-ḥavâcine yâ ḳâḍiye‘l-ḥacât. Allâhumme inni e‘ûzu bi-ke min ḥızyı‘d-dünyâ ve ‘azâbi‘l-âḥireti. Bi-raḥmetike yâ erḥame‘r-râḥimîn. [24] Ve‘l-ḥâmdulillâhi rabbi‘l-

<sup>46</sup>  şeklinde yazılmıştır.

<sup>47</sup> "Esenlikle, güvenle girin oraya!" (denecek). (Hicr: 15/46)

<sup>48</sup> "Yaptıklarımızın karşılığı olarak şimdi âfiyetle yiğün için." (Mürselât: 77/43)

<sup>49</sup> "Onlara 'Geçmiş günlerde yaptıklarımıza karşılık olarak âfiyetle yiğün için' denir." (Hâkka: 69/24)

<sup>50</sup> "Siz de (dünyada) yiğün için, biraz daha faydalanın! Şüphe yok ki suça batmış durumdasınız." (Mürselât: 77/46)

<sup>51</sup>  şeklinde yazılmıştır.

<sup>52</sup>  şeklinde yazılmıştır.

<sup>53</sup> "Allah'ım! Yerden gelen bütün belalardan bizi muhafaza et."

<sup>54</sup> "Ey gizli lütfeden Allah'ım! Korktuğumuzdan bizi muhafaza et."

‘âlemîn.<sup>55</sup> Sallû [‘alâ] Muḥammedin, şallû ‘alâ şeffî‘-i zunûbinâ Muḥammedin, şallû ‘alâ Ḥabîbinâ Muḥammedin, şallû ‘alâ ṭabîbi ḳulûbinâ Muḥammedin. Allâhumme şalli ‘alâ Muḥammedin ve ‘alâ ‘ali Muḥammedin. Âmin âmin âmin yâ Mucibe sâğîrîn. Yâ delîle’l-muteḥayyirîn yâ ğıyâşenâ<sup>56</sup> seydidinâ Ḥazret-i Muḥammed Muşţafâ.<sup>57</sup>

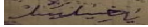
Selâmet ve temmet

### Sonuç

Klasik Türk edebiyatında önemli dinî türlerden biri de münâcâtlardır. Allah’a yakarışı konu edinen münâcâtlar, manzum ve mensur şekilde kaleme alınabilmektedir. Türk edebiyatında birçok örneği mevcut olan münâcâtların bir örneği de Elazığ’ın Palu ilçesinde bulunmaktadır. Şeyh Abud Efendi’nin kendi el yazısıyla yazılan bu dua metninin kendisine mi ait yoksa istinsah bir metin mi olduğu tespit edilememiştir. Dua metninin ne zaman yazıldığına dair bir bilgi bulunmamaktadır. Mensur bir şekilde oluşturulan ve *Duâ-i Müstecâb* adıyla bilinen bu metin, mecmua şeklinde oluşturulan bir defterin son bölümünde bulunmaktadır. Harekeli metin, 12 yapraktan oluşmakta her sayfa 9-10 satırdan meydana gelmektedir. Metinde bazı sözcüklerinin yazımının yanlış olduğu görülmekle beraber bu sözcüklerin orijinal hâli esas alınarak dipnotta belirtilmiştir. Dua metninde konunun işlenişine göre birtakım Arapça ifadeler ve ayetlerin kullanılması metne zenginlik katmıştır. Sade bir dille yazılan metinde çeşitli dualar bulunmaktadır. İslam askerleri, aile, ahlak, fakirlik ve zenginlik, sıhhat, kabir, Münker ve Nekir, cennet, sırat, kötü kimseler konulu dualar metindeki dualardan

---

<sup>55</sup> “Ey merhametlilerin en merhametlisi, ey hacetleri yerine getiren, ey delalette olanları hidayete erdiren, ey cömert ve celal ve ikram sahibi olan Allah’ım! Şüphesiz sen affedicisin, cömertsin, merhamet edensin, affi sevensin bizleri de affet. Ey Settâr olan Allah’ım! Bizim ayıplarımızı ve hacetlerimizi bilen sensin, günahlarımızı ört. Dünyada zelil olmaktan ve ahiret azabından sana sığınırım. Ey merhametlilerin en merhametlisi merhametinle. Hamd âlemlerin Rabb’i olan Allah’a mahsustur.”

<sup>56</sup>  şeklinde yazılmıştır.

<sup>57</sup> “Günahlarımızın şefaâtçisi, habibimiz, kalplerimizin tabibi Hz. Muhammed’e salat olsun. Muhammed ve ehl-i beytine salat olsun. Âmin âmin âmin ey işitilmeyenleri işiten. Ey şaşkınların yol göstericisi, ey imdatlarımıza koşan efendimiz Hz. Muhammed Mustafa.”

bazılarıdır. Münâcâtın genelinde samimiyet ve içtenliğin öne çıktığı görülmektedir. Ayrıca duaya başlarken tövbe edilmesi ise günahkâr olan kulun Allah’tan merhamet beklediğini göstermektedir. Metindeki bazı bölümlerde Hz. Muhammed’in aracı kılınması Peygamber’e duyulan muhabbetin ve Hz. Peygamber’in Allah katındaki değerinin tezahürüdür.

İnsanoğlunun acizliği, güçlükler karşısındaki çaresizliği Allah’ı sığınacak bir kapı olarak görmesine vesile olmuştur. Arz-ı hâlini tam bir teslimiyet ve içtenlikle ifade etmek üzere yazılan münâcât türündeki eserlerin örnekleri hem sözlü hem de yazılı kaynaklarda görülmektedir. Dinî ve edebî geleneğe katkı sunması beklenen bu tür eserlerin her dönemde yazılacağı gerçeği göz önünde bulundurularak bu metinlerin ortaya çıkarılması önem arz etmektedir.

### Kaynakça

- Akkuş, Metin. (haz.) *Nef’î Divanı*. Ankara: ekitap.ktb.gov.tr, 2018. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-206118/nefi-divani.html>
- Birici, Sevim. (haz.) *Şâh u Gedâ (Şâh u Dervîş) Mesnevileri ve Bursalı Rahmî’nin Şâh u Gedâ’sı*. Elazığ: Manas Yayıncılık, 2007.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 2011.
- Gölpınarlı, Abdülbâkî. (haz.) *Fuzûlî Divânı*. İnkılâp Yayınları, 2005.
- İsen, Mustafa. “Türler”. *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*. ed. Mustafa İsen. 258. Ankara: Grafiker yayınları, 2011.
- Koç, Hamza. “Eski Türk Edebiyatında Edebî Türler”. *Eski Türk Edebiyatı Teorik Bilgiler (Nazım Şekilleri, Edebî Türler, Aruz Ve Edebî Sanatlar)*. ed. Özer Şenödeyici. 140. İstanbul: Kut Yayınları, 2019.
- Pala, İskender. *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları, 2004.
- Selçuk, Bahir. “Edebî türler ve tarzlar”. *Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu*. ed. Özer Şenödeyici. 113. Kesit Yayınları, 2015.
- Timurtaş, Faruk Kadri. (haz.) *Mevlid-Vesiletü’n-Necât*. İstanbul: MEB Yayınları, 1990.
- Tulum, Mertol. (haz.) *Tazarru’-nâme Yakarışlar Kitabı (İnceleme- Metin-Tıpkıbasım)*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2014.

[http://ekitap.yek.gov.tr/urun/tazarru'-name\\_563.aspx](http://ekitap.yek.gov.tr/urun/tazarru'-name_563.aspx)

Uludağ, Süleyman. *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2012.

URL-1 Türk Dil Kurumu sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/>

URL-2 Kubbealtı Lugatı, <http://lugatim.com/>

<https://kuran.diyamet.gov.tr/>

## EKLER

### Ek 1: Tıpkıbasım (1-4. Sayfalar)

